

<p>abnet.agrino.org</p> <p>» α ρ χ ή</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ η ιστορία της γλώσσας ▶ γλώσσα & τεχνολογία ▶ διάλεκτοι στο χρόνο <ul style="list-style-type: none"> αρχαίες και νέες ελληνικές διαλέκτοι περί ελληνικής διαλεκτολογίας διαλεκτικοί θύλακοι της Ελληνικής Κύπρος: ΝΕ Κοινή ή τοπική διάλεκτος; η ελληνική γλώσσα στην Κύπρο ποντιακή σε σχέση με την αρχαία τσακωνική διάλεκτος μεσαιωνική & νέα ελληνική γλώσσα → η γλώσσα των αρχαίων Μακεδόνων magna graecia και η διάλεκτος grecanica ελληνόφωνες ομάδες στην Τουρκία η φυλή των Καλάς και η διάλεκτος τους ελληνική γλώσσα στο χρόνο - αναδρομή η διάλεκτος των Ελλήνων της Ουκρανίας η κρητική διάλεκτος Πόντιος, Κρητικός & Αρχαίος Asterix το ιδίωμα του Νέου Σουλίου Σερρών αρχαικά στοιχεία στο ιδίωμα της Τυμβρού Νεοελληνικές διαλέκτοι & διαλεκτολογία <ul style="list-style-type: none"> ▶ γραμματική & ορθογραφία ▶ η ελληνική, εκτός συνόρων ▶ ετυμολογία & θησαυρός ▶ το γλωσσικό ζήτημα ▶ διάφορα θέματα <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ▶ σχετική βιβλιογραφία ▶ ειδήσεις - ανακοινώσεις 	<p style="text-align: center;"> περιεχόμενα επικοινωνία σύνδεσμοι λήψεις forum μετάφραση συνεργασία </p> <h2 style="text-align: center;">Η γλώσσα των αρχαίων Μακεδόνων· νέα στοιχεία από την Πέλλα</h2> <p style="text-align: center;">»»» Ιωάννης Μ. Ακαμάτης</p> <p>Για μεγάλο χρονικό διάστημα η γλώσσα που μιλούσε ο λαός των Μακεδόνων υπήρξε αντικείμενο συζητήσεων και διαφορετικών προσεγγίσεων. Από μερικούς μάλιστα ερευνητές, τον αμερικανό καθηγητή BORZA και τους μαθητές του, θεωρήθηκε πως το σύνολο των ελληνικών επιγραφών που βρέθηκε στη μεγάλη Τούμπα της Βεργίνας ανήκουν στους συγγενείς των βασιλέων, αφού οι τάφοι είναι βασιλικοί. Η γλώσσα τους λένε είναι φυσικό να είναι η ελληνική αφού οι ίδιοι μελετητές υποστηρίζουν πως η βασιλική οικογένεια και η ανώτατη τάξη μόνο είχαν εξελληνιστεί. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Είναι προφανές πως το επιχείρημα αυτό θα κατέπιπε αν είχαμε ελληνικά κείμενα που ανήκουν στους κοινούς ανθρώπους και χρονολογούνται πριν από τα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της κοινής ελληνικής, ας πούμε πριν από τα μέσα του 4ου αι. π.Χ.</p> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="margin-left: 10px;"> <p>Το πρώτο νεκροταφείο της Αγοράς της Πέλλας μας έδωσε τα πιο σημαντικά ευρήματά. Από το τέλος του 5ου αι. π.Χ. προέρχεται η επιτύμβια στήλη του Ξάνθου. Ενός φτωχού σχετικά παιδιού. Για να γίνει η μικρή στήλη ξαναχρησιμοποιήθηκε ένα κομμάτι μάρμαρο. Η επιγραφή στη στήλη γράφει: ΞΑΝΘΟΣ/ΔΗΜΗΤΡΙΟ/Υ ΚΑΙ ΑΜΑ/ΔΙΚΑΣ ΥΙΟΣ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει εδώ το μητρωνυμικό Αμαδίκα. Το όνομα αυτό φαίνεται πως προέρχεται από τη ρίζα αμ- από όπου και το ομηρικό ρήμα αμά-ω (αρχ=θερίζω) και τη μακεδονική κατάληξη δικά, θυμηθείτε το όνομα Ευρυδίκας. Παρατηρείστε τον κανονικό σχηματισμό της μακεδονικής κατάληξης σε α αντί η. Τα πρόσφατα μάλιστα ευρήματα από τη Βεργίνα μας έδωσαν τρεις φορές το όνομα της μητέρας του Φιλίππου ως Ευρυδικας και όχι Ευρυδικης. Ετσι ενώ τα παραδείγματα πριν από μερικά χρόνια ήταν λιγοστά σήμερα καθημερινά αυξάνονται με τις ανακαλύψεις της αρχαιολογικής σκαπάνης. ας δείχνω μάλιστα εδώ δύο ευρήματα από το νεκροταφείο της Πέλλας, βγαλμένα από το χώμα πρόσφατα. Πρόκειται για χρυσά φύλλα με την ταυτότητα των νεκρών. Στο ένα φύλλο καταγράφεται το όνομα Ηγησίσκα, αντί του Ηγησίσκη, από το ρήμα ηγούμαι. Σας αναφέρω ακόμα πως η νεκρή ήταν ένα μικρό κορίτσι, έτσι είναι ίσκη=Ηγησίσκη. Στο άλλο καταγράφεται το όνομα Φιλοξένα.</p> <p>΄Αλλο ένα εύρημα από το νεκροταφείο της περιοχής της Αγοράς ανήκει σε ένα επιτύμβιο μολύβδινο έλασμα, ένα κατάδεσμο, όπως έλεγαν οι αρχαίοι. Είναι ένα σημαντικότατο απόκτημα της αρχαιολογικής έρευνας που πραγματοποιείται στη Μακεδονία τα τελευταία χρόνια. Το κείμενο αυτό, κατά την άποψή μου, μπορεί αποφασιστικά να βοηθήσει στην κατανόηση της Μακεδονικής διαλέκτου. Είναι ως αυτή τη στιγμή, το μοναδικό διαλεκτικό κείμενο της μακεδονικής. Η σημασία του αυξάνει ακόμα περισσότερο γιατί είναι σχετικά εκτεταμένο κείμενο. Αυτό το κείμενο που είναι έτοιμο προς δημοσίευση, μόλις εμφανιστεί, είμαι βέβαιος πως θα σχολιαστεί ευρύτατα από τους ειδικούς γλωσσολόγους. Η πινακίδα ήρθε στο φως μέσα σε ένα τάφο ενός ταπεινού ατόμου. Το κείμενο παρουσιάζει σχέσεις με την αττική στη σύνταξη. Ομως διαφέρει από την αττικο-ιωνική ομάδα στα εξής:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Το α και εδώ δεν γίνεται δευτερεύον η, βλ. πχ. Θετίμα, αντί Θετίμη, γάμαι αντί γήμαι, άλλα αντί άλλη, έρημα αντί έρημη, κακά αντί κακή. 2. Η συνίηση του α και ο γίνεται α όχι ω, πχ. Ταν άλλαν πασάν αντί των άλλων πασών, χηράν αντί χηρών κ.λ.π. 3. Γενικά και άλλες ιδιαιτερότητες μας βοηθούν να κατατάξουμε την γλώσσα του κειμένου στην ομάδα των ΒΔ δωρικών ελληνικών βέβαια διαλέκτων. Αυτή λοιπόν είναι η Μακεδονική και αυτή εννοείται όταν ο Αλέξανδρος μιλά στους στρατιώτες του Μακεδονιστί. <p>Η Πέλλα, η πρωτεύουσα του Φιλίππου και του Αλεξάνδρου και των διαδόχων τους αποκαλύπτει σταδιακά τα μυστικά της και καθημερινά επιβεβαιώνει την πεποίθηση του Ξενοφώντος που την αναφέρει ως την μεγίστην των εν Μακεδονία πόλεων. Η πόλη έγινε η πρωτεύουσα της μεγαλύτερης κοσμοκρατορίας που είχε γνωρίσει ο κόσμος ως τότε. Η πολιτική και στρατιωτική μεγαλοφυΐα των ανδρών της δημιούργησε τον ελληνιστικό κόσμο και έφερε τον ελληνισμό ως την Βακτρία και την Ινδία. Η ίδρυση τότε πάνω από 70 πόλεων μεταξύ των ακτών της Μεσογείου και της Ινδίας οδήγησε στην εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού στην οικουμένη. Μέσα στα απέραντα αυτά πλαίσια αναπτύχθηκε για πρώτη φορά μια παγκόσμια οικονομική συνεργασία, την κλίμακα της οποίας δεν είχε γνωρίσει η οικουμένη. Μπήκαν τα θεμέλια για την εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας (αττικής), που στη συνέχεια θα γίνει το μέσον επικοινωνίας των λαών. Πρέπει λοιπόν κανείς βάσιμα να υποστηρίξει πως χωρίς την πολιτική αυτή, που συλλαμβάνεται στην Πέλλα, δεν νοείται η ύπαρξη και η μακρόχρονη ανάπτυξη της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, αλλά ούτε και κατ' επέκτασιν η διάδοση του δυτικού πολιτισμού. Οι αρχές της διαλλακτικής πολιτικής προς τους κατακτημένους λαούς είχαν τις ρίζες τους στην μακρόχρονη πολιτική του μακεδονικού βασιλείου απέναντι στους λαούς με τους οποίους συγκρούστηκαν. Οι νέες αρχές του κοσμοπολίτικου πνεύματος κατέλυσαν τις παλιότερες αντιλήψεις για διάκριση των λαών σε Έλληνες και βαρβάρους. Σε πολλές περιπτώσεις η μακεδονική μορφή διοίκησης, που ξεκινά από την Πέλλα, προπορεύτηκε κατά πολύ της εποχής της, έδειξε τέτοια πρωτοτυπία πνεύματος, που πραγματικά καθιερώθηκε σαν ένα επιβλητικό φαινόμενο της παγκόσμιας ιστορίας.</p> <p>Το παράδειγμα της Πέλλας όχι μόνο μας έδωσε πληθώρα νέων στοιχείων για την γλώσσα της, τη θρησκεία των κατοίκων της, τα ήθη και τα έθιμά τους, αλλά αναδεικνύεται και πηγή του σύγχρονου πνεύματος. Οι κάτοικοι της Πέλλας αποδεικνύονται κάθε μέρα και περισσότερο ομόγλωσσοι των υπολοίπων Ελλήνων, παρά και εις πείσμα πρόσφατων αμφισβητήσεων. Είδαμε ακόμα πως είχαν και των θεών τα ιδρύματα κοινά, και ήθεά Τε ομότροπα. Τα στοιχεία αυτά καλλιεργήθηκαν από ηγήτορες και λαό κατά τον λαμπρότερο τρόπο και μετουσιώθηκαν σε ένα ελληνιστικό πολιτισμό, πάνω στον οποίο στηρίζεται το σύνολο των ανθρωπιστικών κοινωνιών της γης.</p> </div> </div>
--	---

Σαν κατακλείδα ας θυμηθούμε ένα απόσπασμα του μεγάλου Αθηναίου ρήτορα ΙΣΟΚΡΑΤΗ που έζησε τον 5ο και 4ο αι. π.Χ. «Ομολογείται μεν γαρ την Μακεδονίαν πόλιν αρχαιστάτην είναι και ελληνικωτάτην και μεγίστην και πάσιν ανθρώποις ονομασσοτάτην». Σε μετάφραση ο Ισοκράτης γράφει: Είναι κοινά παραδεκτό λοιπόν ότι η Μακεδονία είναι χώρα αρχαιστάτη και πέρα για πέρα ελληνική και η πιο ξακουστή ανάμεσα σ όλους τους ανθρώπους». Αγαπητοί φίλοι, αυτή είναι η κληρονομιά μας. Ανάλογο είναι όμως και το μέγεθος της ευθύνης όλων μας.

Ο Ιωάννης Μ. Ακαμάτης είναι επίκουρος καθηγητής ΑΠΘ